

Praksiskortlægningens spørgeskemaundersøgelse

Anne-Mette Veber Nielsen, november 2021

Nationalt Videncenter for Læsning

Indhold

1. Indledning.....	1
1.1. Udvælgelse af skoler	2
1.2. Udarbejdelse af spørgeskema	3
1.2. Kontakt til skoler	3
2. Udvalgte resultater.....	4
2.1. Datagrundlaget.....	4
2.2. Skolernes overordnede organisering af indsatser til målgruppen.....	5
2.3. Indsatser	8
2.3.1. Indsatsniveauer, målgruppe og centrale indholdselementer	9
2.3.2. Logopædens rolle	10
Bilag 1	12
Bilag 2	13
Bilag 3	14
Bilag 4	18
Bilag 5	23

1. Indledning

I denne spørgeskemaundersøgelse afdækker vi indsatser for elever på 0.-2. klassetrin med sprogforståelsesvanskeligheder. Undersøgelsen er gennemført af en arbejdsgruppe bestående af Minna Nørgaard Bruun, Ditte Grandjean, Lene Storgaard Brok og Anne-Mette Veber Nielsen og bygger på spørgeskemabesvarelser fra 14 udvalgte skoler indhentet i marts/april 2021. I bilag 1 ses en oversigt med udvalgte nøgletal for de deltagende skoler.

Det *primære formål* med undersøgelsen har været at finde frem til op til fem caseskoler med velorganiserede og fagligt solide indsatser for målgruppen, som egner sig til en nærmere afdækning gennem fokusgruppeinterviews. Et *sekundært formål* har været at rapportere udvalgte resultater fra den samlede spørgeskemaundersøgelse, da man her kan få sammenlignelig viden om praksis på tværs af de deltagende skoler.

Rapporten er inddelt i to hovedafsnit. I **afsnit 1** beskriver vi proceduren bag udvælgelsen af skoler til spørgeskemaundersøgelsen, udviklingen af spørgeskemaet, der indgår i undersøgelsen, samt køreplanen for

kontakten til skolerne. I **afsnit 2** beskriver vi datagrundlaget, undersøgelsen bygger på, og præsenterer udvalgte resultater.

1.1. Udvælgelse af skoler

For at målrette spørgeskemaundersøgelsen til skoler, som, vi kan formode, allerede har etablerede, lovende indsatser for målgruppen, samarbejdede vi med Styrelsen for IT og Læring samt Center for Læseforskning ved Københavns Universitet om at udarbejde en rangliste over danske folkeskoler. Rangeringen tog udgangspunkt i de nationale test i læsning på 4. årgang, og målet var at identificere 20 skoler, der over en årrække er lykkedes med at have en lav andel af elever med sprogforståelsesvanskeligheder set i forhold til socioøkonomiske faktorer. For at sikre en vis spredning i udvælgelsen af skolerne, opererede vi dels med to separate skolelister og dels med en række kriterier for udvælgelsen af skoler fra de to lister:

Hvilke data har vi brugt?

- En kombineret score bestående af deltestene i *sprogforståelse* og *tekstforståelse* fra de nationale tests i 4. klasse. Der er lavet en gennemsnitlig score for de seneste fem år.
- Skolerne er rangeret efter *scoren for de 20 % lavest præsterende elever*. Jo højere grænsen går mellem de svageste 20 % og resten af eleverne, desto stærkere sprogforståelse har de svageste elever.
- Scoren er justeret for *elevernes sociale baggrund* og *andelen af tosprogede elever på skolen*.

Hvordan er de 20 skoler udvalgt?

- Følgende skoletyper er fravalgt:
 - Skoler med færre end 100 elever
 - Skoler, der ikke dækker indskoling
 - Skoler med en meget særegen profil, der ikke er sammenlignelig med folkeskoler generelt.
- Der er lavet to separate skolelister:
 - Skoler med en lav andel tosprogede elever (0-20 %)
 - Skoler med en mellemhøj andel tosprogede elever (20-40 %).
- Fra listen af skoler med en mellemhøj andel tosprogede elever har vi udvalgt de ti højest rangerende skoler. Dog kun én skole pr. kommune for at sikre en vis geografisk spredning.
- For skoler med en lav andel tosprogede elever har vi yderligere inddelt skolerne i to grupper:
 - Skoler fra kommuner, der ligger *over* landsgennemsnittet (86 %) for andel elever, der starter på en ungdomsuddannelse
 - Skoler fra kommuner, der ligger *under* landsgennemsnittet (86 %) for andel elever, der starter på en ungdomsuddannelse.
- Fra hver gruppe er de fem højest rangerende skoler udvalgt. Dog kun én skole pr. kommune for at sikre en vis geografisk spredning.

Ved at følge ovenstående procedure sikrer vi en transparent fremgangsmåde for udvælgelsen af skoler, der bygger på objektive data, og som det derfor vil være muligt at eftergøre i fx opfølgende undersøgelser. Og vi sikrer en fremgangsmåde, der ikke er afhængig af eksempelvis den enkelte konsulents forhåndskendskab til skoler og deres indsatser. Det er samtidig en eksperimentel procedure, der gør, at vi ikke på forhånd kan vide,

om de skoler, vi udvælger, rent faktisk har etablerede indsatser for målgruppen, der lever op til projektets kriterier. Og set i det lys er det en meget lille stikprøve, vi opererer med i undersøgelsen.

1.2. Udarbejdelse af spørgeskema

Vi valgte at bygge spørgeskemaet op om fem temaer:

1. Skolens overordnede organisering af indsatser for målgruppen
2. Konkrete indsatser organiseret som klasseundervisning
3. Konkrete indsatser organiseret som hold- og gruppeundervisning
4. Konkrete indsatser organiseret som supplerende undervisning
5. Konkrete indsatser organiseret som specialundervisning.

Tema 2-5 afspejler de niveauer, skolerne har mulighed for at tilrettelægge undervisningsindsatserne ud fra.

For at kvalificere den konkrete udformning af spørgeskemaet bedst muligt bad vi projektets faglige følge-gruppe¹ om at give feedback på følgende centrale elementer:

- Vores bud på beskrivelse og afgrænsning af *målgruppen*
- Vores bud på beskrivelse og afgrænsning af *relevante indsatser og indsatsniveauer*
- Vores bud på *emner og tematikker*, spørgsmålene inden for hvert af de fem temaer skulle rette sig mod.

På baggrund af feedback fra den faglige følgegruppe udarbejdede vi et samlet udkast til spørgeskemaet. Dette udkast blev yderligere tilpasset efter gennemlæsning af Rikke Vang Christensen og Dorthe Klint Pedersen, forfatterne bag projektets forskningskortlægning, og på baggrund af en minipilotering af spørgeskemaet, hvor fem læsevejledere/DSA-vejledere besvarede spørgsmålene. Den endelige udgave af spørgeskemaet blev gjort elektronisk vha. programmet SurveyXact. Spørgeskemaet, som blev sendt til de deltagende skoler, kan ses i bilag 5.

1.2. Kontakt til skoler

For at sikre en effektiv og konstruktiv dialog med de udvalgte skoler udarbejdede vi nedenstående køreplan for spørgeskemaprocessen. Køreplanen skulle sikre, at vi fik så stor en andel af de udvalgte skoler som muligt til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen. Med en lille stikprøve på kun 20 skoler var det afgørende med en høj tilslutning til undersøgelsen. Ligeledes var det afgørende, at skolerne blev godt klædt på til at besvare spørgeskemaet, herunder hvilke fagpersoner det var relevant at inddrage i besvarelsen, og hvilke af skolens indsatser der levede op til projektets kriterier og dermed var relevante at beskrive i spørgeskemaet.

Køreplan for spørgeskemaprocessen

1. Kontaktoplysninger til skoleleder og læse- eller DSA-vejleder ved alle skoler

¹ I projektets faglige følgegruppe sidder repræsentanter fra Audiologopædisk Forening, Netværk for Talehørekonsulenter med ledelsesbeføjelser, Læsekonsulentforeningen, Landsforeningen af Læsepædagoger samt Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Vi udarbejder en fælles oversigt med de 20 skoler, som løbende blev opdateret med diverse info, såsom kontaktoplysninger, har skolerne indledningsvist meldt tilbage, er skolerne kontaktet telefonisk, ønsker skolerne at deltage, er skolerne i gang med at udfylde/har skolerne udfyldt skemaet.

2. Mail + baggrundsinfo til skolernes læse- eller DSA-vejleder med skoleleder cc

Vi sender en indledende mail og et dokument med baggrundsinfo til skolernes vejleder med skoleleder cc. Hvis vejlederen ikke er vendt tilbage efter 3-5 dage med besked om deltagelse, følger vi op med en høflig opfordring til at svare hurtigst muligt.

3. Telefonisk kontakt til skoler med opfølgende mail

Når vejlederen vender tilbage med et telefonnummer, tager vi telefonisk kontakt. Formålet med telefonsamtalen er, at vejlederne har en klar forståelse af målgruppe og indsatsniveauer og har noteret, hvilke indsatser på deres skole de skal beskrive i selve spørgeskemaet.

4. Skolerne melder tilbage, om de vil deltage

Skolerne melder tilbage, og vi tilføjer status i vores oversigt med navn og mailadresse på den person, der skal have tilsendt skemaet.

5. Mail med link til spørgeskema udsendes

Vi sender mails med unikke links til respondenterne via SurveyXact, efterhånden som skolerne takker ja til at deltage.

6. Efter 14 dage rykkes der for svar

Vi opdaterer oversigten dagligt, så vi ved, hvorvidt skolerne er i gang eller har udfyldt spørgeskemaet. Vi rykker løbende de skoler, der ikke er i gang med besvarelsen.

7. Udvalgelse af skoler, der skal ringes op for uddybende svar

Vi læser spørgeskemadata igennem, efterhånden som de kommer ind for at vurdere, hvorvidt der er skoler, vi skal i kontakt med igen med uddybende/opklarende spørgsmål.

8. Telefoninterview med udvalgte skoler

Vi gennemfører telefoninterview med udvalgte skoler for uddybende/opklarende spørgsmål.

I bilag 2 og bilag 3 fremgår den indledende mail samt dokumentet med baggrundsinfo sendt til skolerne som beskrevet i køreplanens punkt 2.

2. Udvalgte resultater

2.1. Datagrundlaget

Som led i spørgeskemaundersøgelsen var vi i kontakt med 21 udvalgte skoler. Heraf har i alt 14 skoler udfyldt spørgeskemaet. Den manglende deltagelse fra de resterende syv skoler beror på følgende tre årsager:

- Tre skoler har angivet, at deres læsevejledere ikke kan afse den nødvendige tid til at deltage i undersøgelsen.
- En skole har angivet, at de for nuværende ikke har en læsevejleder ansat på skolen.
- To skoler har angivet, at de ikke har igangværende indsatser, der lever op til kriterierne for undersøgelsen.

Resultaterne, der præsenteres nedenfor, bygger således på 14 besvarelser. Da spørgeskemaundersøgelsen har haft et meget afgrænset formål, og da kun et begrænset antal skoler er blevet udvalgt til undersøgelsen efter

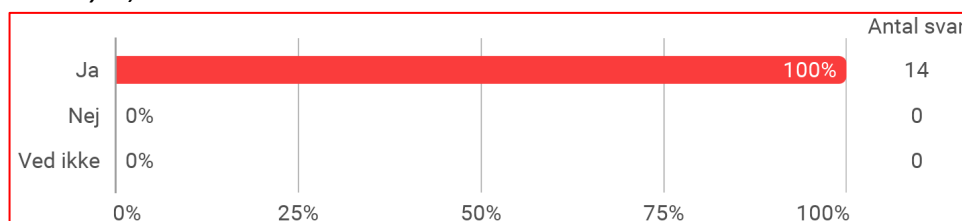
bestemte kriterier, skal det understreges, at resultaterne på ingen måde skal betragtes som repræsentative for folkeskoler generelt eller for et bestemt udtræk af folkeskoler. Der er alene tale om en lille stikprøve, hvorfor resultaterne ikke kan generaliseres. I stedet kan resultaterne give et indtryk af, hvordan der arbejdes med elever i sprogforståelsesvanskeligheder på skolerne, og hvilken type indsatser de har iværksat.

2.2. Skolernes overordnede organisering af indsatser til målgruppen

Vi formulerede i alt 11 spørgsmål til temaet "Skolernes overordnede organisering af indsatser til målgruppen". Et samlet overblik over de 14 skolars besvarelser af de 11 spørgsmål fremgår af bilag 4. I dette afsnit sætter vi fokus på de spørgsmål, der retter sig mod *identifikation af elever med sprogforståelsesvanskeligheder*, da det at identificere og afdække elevernes sproglige vanskeligheder er et afgørende første skridt mod at tilrettelægge indsatser, der på forskellig vis kan tilgodese deres vanskeligheder. Vi har i praksiskortlægningen valgt at skelne mellem *elever med sproglige indlæringsvanskeligheder* og *elever med dansk som andetsprog med behov for sprogstøtte* for at italesætte to bagvedliggende årsager til sprogforståelsesvanskeligheder, hvilket også afspejler sig i spørgsmålene om skolernes overordnede organisering af indsatser.

Én måde at identificere og afdække elevers sprogforståelsesvanskeligheder er at vurdere deres sproglige færdigheder vha. et testbatteri. Vi har derfor spurgt ind til skolernes organisering af den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse:

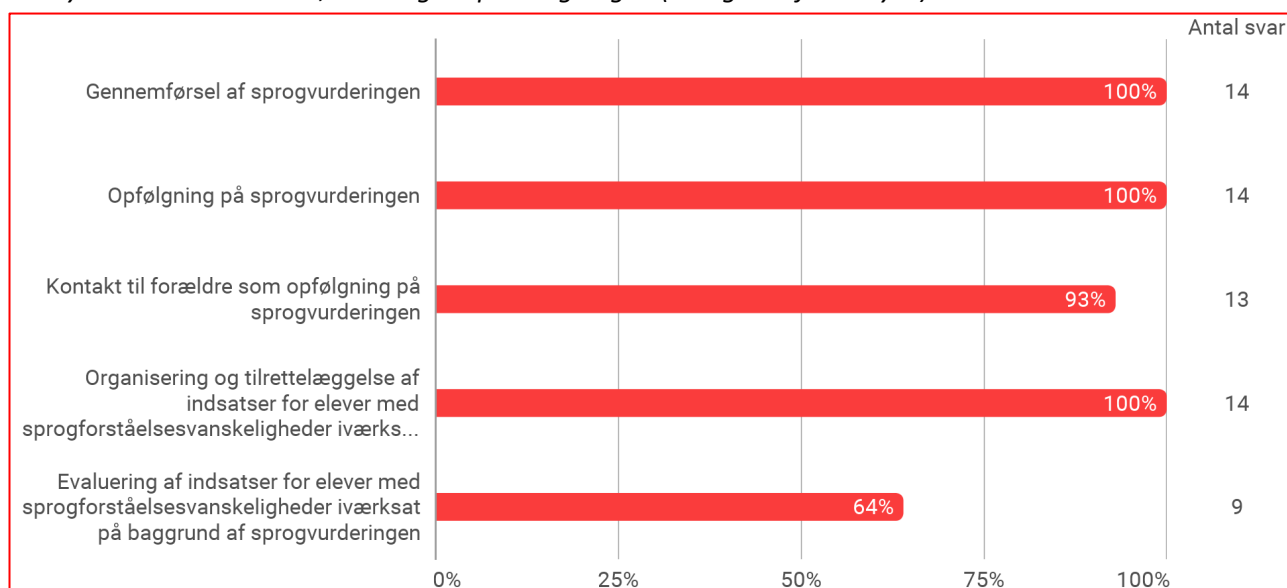
Anvender din skole et årshjul eller et lignende værktøj til at planlægge den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse? (Sæt kun et kryds)

Som det fremgår af ovenstående figur, angiver alle 14 skoler, at den obligatoriske sprogvurdering er indarbejdet i et årshjul eller et lignende værktøj. For at få et tydeligere indblik i, hvordan sprogvurderingen er organiseret, bad vi om følgende uddybning:

Sæt kryds ved de aktiviteter, der indgår i planlægningen (Sæt gerne flere kryds)

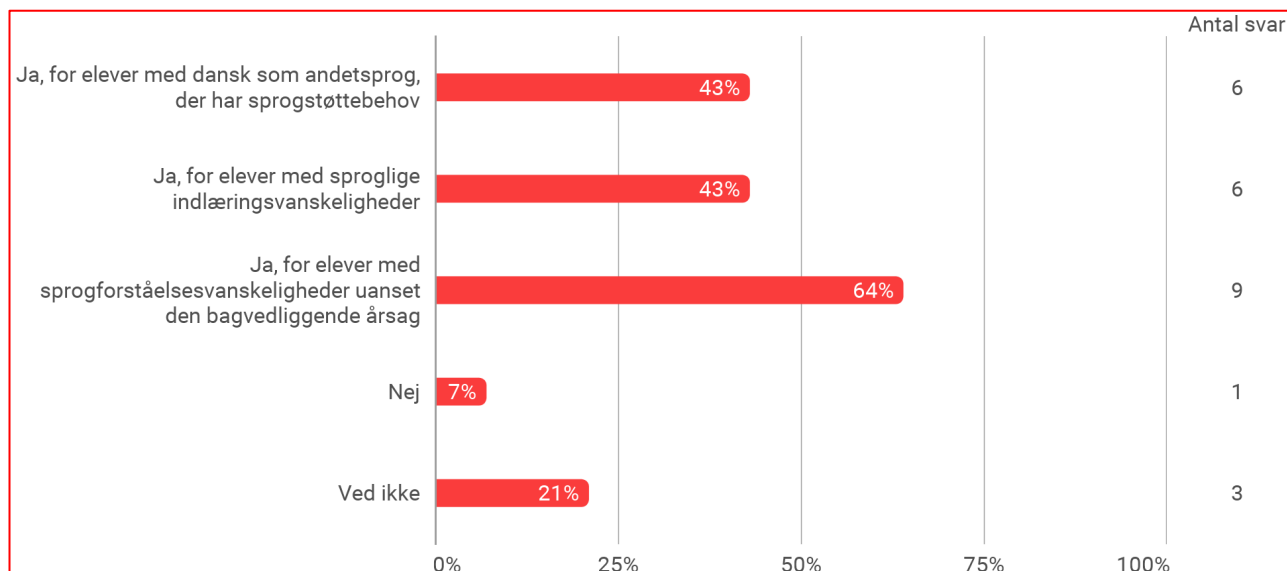

Af besvarelserne fremgår det, at de udvalgte skoler allerede har en fastlagt procedure for såvel gennemførelse som opfølgning på sprogvurderingen samt organisation og tilrettelæggelse af indsatser for de elever, som sprogvurderingen udpeger som elever med sprogforståelsesvanskeligheder. Derimod er det kun 9 af skolerne, der angiver, at de også har en fastlagt procedure for at evaluere de indsatser, der iværksættes på baggrund af sprogvurderingen. Og det er værd at bemærke, da en systematisk evaluering af indsatserne er et vigtigt værktøj i vurderingen af, hvilke elever der har behov for *vedvarende støtte* i form af målrettede og evt. specialiserede indsatser. Ligesom en systematisk evaluering er et vigtigt redskab i en løbende justering af indsatserne, herunder justering af *målsætningen* med indsatserne for de enkelte elever.

En anden vej til at identificere og afdække sprogforståelsesvanskeligheder er at trække på viden om elevernes sproglige færdigheder og sproglige funktionsniveau fra det dagtilbud, de kommer fra. Vi har derfor spurgt ind til skolernes organisering af overleveringen fra dagtilbud til skole:

Har skolen en fast praksis for overlevering med fokus på sprogforståelsesfærdigheder fra dagtilbud til skole?
(Sæt gerne flere kryds)

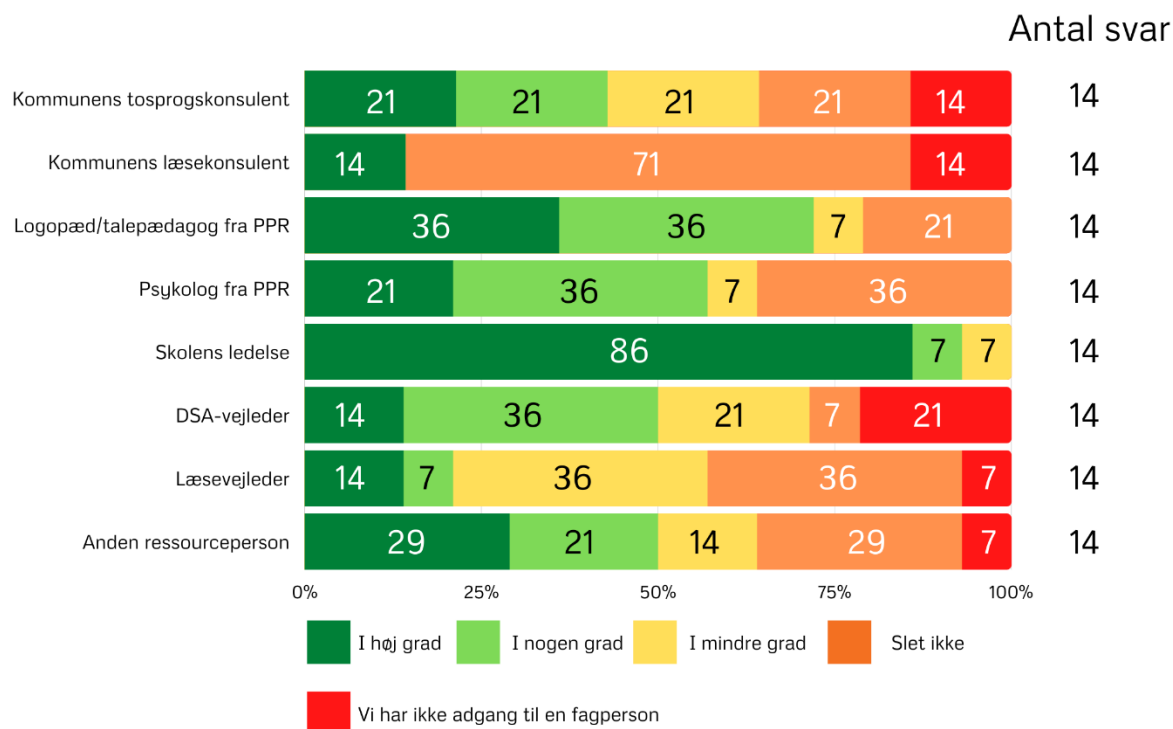

Som det fremgår af ovenstående figur, angiver respondenterne fra i alt fire skoler, at de enten ikke ved, om skolen har, eller at skolen ikke har en fast praksis for, hvordan overleveringen fra dagtilbud til skole organiseres, når der er tale om elever, der allerede har kendte sprogforståelsesvanskeligheder. Det fremgår også, at det er lidt under halvdelen af skolerne, der synes at have en forskellig praksis for målgruppen af elever, der har dansk som andetsprog med behov for sprogstøtte, og målgruppen af elever med sproglige indlæringsvanskeligheder.

Vi har også spurgt ind til, hvilke ressourcepersoner der er involveret i overgangen fra dagtilbud til skole, når det gælder elever med dansk som andetsprog med sprogstøttebehov:

I hvilken grad er følgende ressourcepersoner involveret i din skoles praksis for overgangen fra dagtilbud til skole for elever med dansk som andetsprog, der vurderes at have sprogstøttebehov?

I ovenstående figur er det værd at bemærke, at skolernes ledelser i vid udstrækning tager del i overleveringen af elever i målgruppen fra dagtilbud til skole, mens der er stor variation i, hvilke øvrige ressourcepersoner der spiller en større rolle i overleveringen på tværs af de 14 skoler. Af øvrige ressourcepersoner nævner skolerne *sprogvejleder fra børnehave, skolens DSA-lærer og flersprogsvejleder fra dagtilbud*. På såvel kommunalt niveau som på skoleniveau er der således stor forskel på, hvordan overgangen fra dagtilbud til skole organiseres, når det handler om, hvilke ressourcepersoner der inddrages.

2.3. Indsatser

I spørgeskemaet har hver skole haft mulighed for at beskrive op til to indsatser inden for hvert indsatsniveau (klasseundervisning, hold- og gruppeundervisning, supplerende undervisning, specialundervisning). Når det gælder de første tre niveauer, har vi bedt skolerne besvare spørgsmål inden for følgende temaer:

- Fagligt indhold
- Undervisningstilrettelæggelse
- Udvalgelse af elever
- Evaluering
- Organisering.

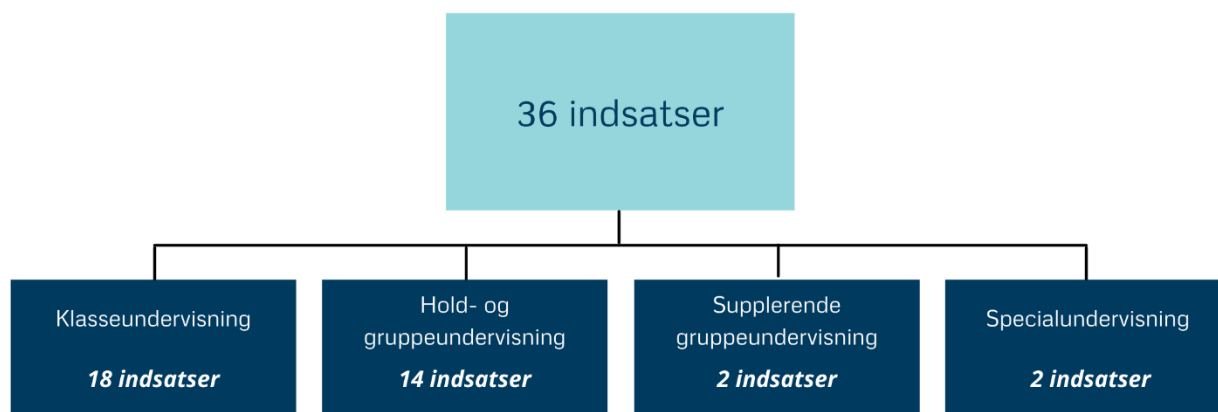
Når det gælder det sidste niveau, specialundervisning, har vi bedt skolerne angive, hvilke elever der er i målgruppen for indsatsen, og hvad proceduren er for at visitere elever til indsatsen.

Vi har bedt skolerne lave relativt udførlige beskrivelser af deres indsatser for at give os et godt grundlag for udvælgelsen af caseskoler til praksiskortlægningens interviewundersøgelse. Her opstillede vi en række kriterier for, hvad der skulle kendetegne de indsatser, der afgjorde, hvilke fem caseskoler vi udvalgte (delrapport 3, s. 3). I fremstillingen af resultater fra den samlede spørgeskemaundersøgelse går vi ikke ned i detaljen inden for de enkelte temaer inden for de enkelte indsatser, skolerne har beskrevet. I stedet benytter vi de samlede data til at kortlægge mønstre, der går på tværs af skoler, når det gælder *indsatsniveauer*, *målgruppe* og *centrale indholdselementer*.

2.3.1. Indsatsniveauer, målgruppe og centrale indholdselementer

De 14 skoler har tilsammen beskrevet 36 indsatser i spørgeskemaundersøgelsen. Én skole har beskrevet en indsats, syv skoler har beskrevet to indsatser, tre skoler har beskrevet tre indsatser, mens tre skoler har beskrevet fire indsatser. De 36 indsatser fordeler sig således på de fire indsatsniveauer:

Som det fremgår af figuren, har skolerne altovervejende organiseret deres indsatser som *klasseundervisning*, dvs. som undervisningsforløb målrettet hele klasser, hvor undervisningen er differentieret, så den tilgodeser elever med sprogforståelsvanskeligheder. Eller som *hold- eller gruppeundervisning*, hvor der kan være tale om midlertidig holddeling, eller et kortere kursus på skolen eller eksternt. Således har kortlægningen kun af-dækket to indsatser organiseret som supplerende undervisning og to indsatser organiseret som specialundervisning. Det kan pege på, at skolernes indsatser for målgruppen sjældent tilrettelægges, så undervisningen bliver tilpasset elevernes *individuelle* behov, herunder at ressourcepersoner med specialistviden om børns sproglige og kommunikative udvikling sjældent varetager eller indgår aktivt i indsatsen.

I beskrivelsen af indsatserne har vi spurgt ind til, hvorvidt indsatsen primært er målrettet elever med dansk som andetsprog. Af de 18 klasseindsatser er fire indsatser primært målrettet elever med dansk som andetsprog, mens tre af de 14 hold- og gruppeindsatser primært er målrettet denne elevgruppe.

I beskrivelsen af indsatsene har vi bedt skolerne angive, hvilke sproglige delfærdigheder der umiddelbart vægtes højest. I nedenstående skema fremgår de syv sproglige færdigheder, vi specifikt har spurgt ind til listet efter, hvor ofte de optræder som fremtrædende elementer på tværs af indsatserne:

Sproglig delfærdighed	Antal gange delfærdigheden er angivet som et fremtrædende element
Ordkendskab	33
Lytte- og læseforståelsesstrategier	21
Fonologisk opmærksomhed	21
Bogstavkendskab	15
Inferensdragning	13
Grammatisk forståelse og syntaks	12
Morfologisk forståelse	11

Af skemaet fremgår det, at ordkendskab er en sproglig delfærdighed, der er *gennemgående* i de beskrevne indsatses. Det flugter med, at ordkendskab har en helt afgørende betydning for elevers forståelse af såvel talt som skrevet sprog, og at ordkendskabet hos elever med sprogforståelsesvanskeligheder ofte vil være begrænset uanset den bagvedliggende årsag til vanskelighederne (Elbro, 2007). Derimod optræder sproglige delfærdigheder som *grammatisk forståelse* og *morfologisk forståelse* kun som centrale elementer i ca. en tredjedel af de beskrevne indsatses. I skemaet er det også værd at bemærke, at sproglige delfærdigheder, der primært kan karakteriseres som forudsætninger for udviklingen af elevernes *afkodningsfærdigheder* (fonologisk opmærksomhed og bogstavkendskab), også forekommer hyppigt som centrale elementer i undervisningen. Det kan bl.a. afspejle, at elever med sproglige indlæringsvanskeligheder ofte har sammensatte vanskeligheder, dvs. at de også har dyslektiske vanskeligheder (McArthur et al., 2000), ligesom man kan formode, at de klassebaserede indsatses ofte vil adressere sproglige delfærdigheder inden for færdighedsområderne *afkodning* og *sprogforståelse* som beskrevet i Fælles Mål for Dansk (https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Dansk.pdf).

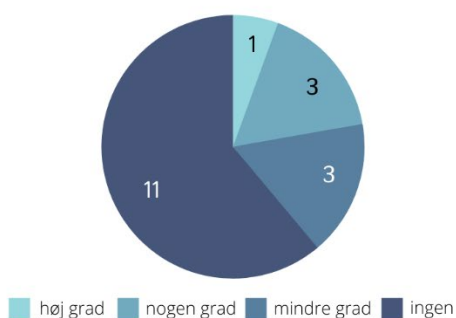
2.3.2. Logopædens rolle

Det har været et formål med det samlede kortlægningsarbejde at sætte fokus på logopædens rolle i skolernes identifikation af elever med sprogforståelsesvanskeligheder og i skolernes tilrettelæggelse og evaluering af undervisningsindsatses målrettet denne elevgruppe. Derfor har vi i beskrivelsen af indsatseserne bedt skolerne om at angive, i hvilken grad en logopæd er involveret i organiseringen og tilrettelæggelsen af indsatsen, og i

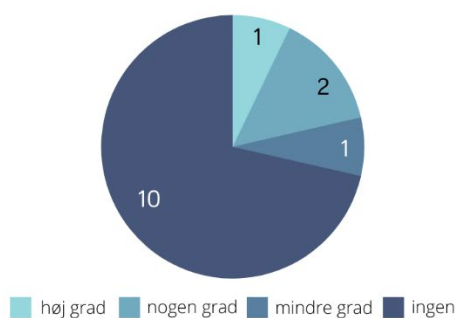

hvilken grad der er knyttet logopædisk sparring til indsatserne. Figurerne nedenfor viser, hvordan svarerne fordeler sig for de 18 klassebaserede indsatser og for de 14 hold- og gruppebaserede indsatser. For de to supplerende indsatser angav skolerne, at der var en *høj grad* af logopædisk involvering og sparring.

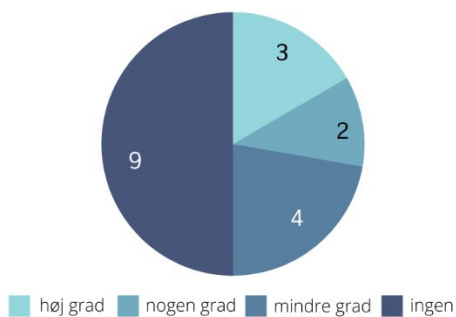
Involvering af logopæd i tilrettelæggelse af klasseundervisning

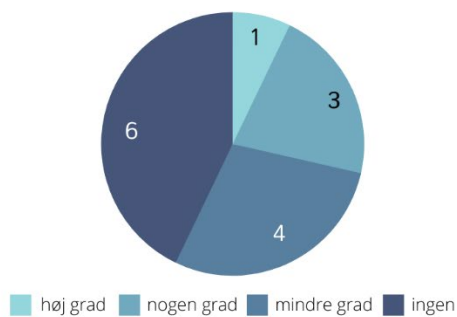
Involvering af logopæd i tilrettelæggelse af hold- og gruppeundervisning

Involvering af logopæd i tilrettelæggelse af hold- og gruppeundervisning

Involvering af logopæd i tilrettelæggelse af hold- og gruppeundervisning

Af de figurerne kan det aflæses, at respondenterne hyppigst angiver, at der *ikke* er en logopæd involveret i tilrettelæggelsen af indsatserne, ligesom det typiske billede er, at der ikke, eller kun i begrænset grad, er knyttet logopædisk sparring til indsatserne. Således gælder det kun for én klassebaseret indsats og for én hold- og gruppebaseret indsats, at en logopæd i høj grad er involveret i tilrettelæggelsen.

Bilag 1

Udvalgte nøgletal for de 14 deltagende skoler:

Skole	Landsdel	Andel tosprogede elever	Procent elever, der påbegynder en ungdomsuddannelse (landsgennemsnit: 85,8 %)	Skolens samlede elevtal	Skolens gennemsnitlige elevantal pr. klasse
S01	Region Syddanmark	mellemhøj (20-40 %)	-	124	17,7
S02	Region Hovedstaden	mellemhøj (20-40 %)	95,5 %	548	19,8
S03	Region Syddanmark	mellemhøj (20-40 %)	91,3 %	427	19,9
S04	Region Hovedstaden	lav (0-20 %)	93,8 %	729	24,3
S05	Region Hovedstaden	mellemhøj (20-40 %)	100 %	447	-
S06	Region Midtjylland	mellemhøj (20-40 %)	67,7 %	622	20,1
S07	Region Hovedstaden	mellemhøj (20-40 %)	90,9 %	770	23,0
S08	Region Hovedstaden	lav (0-20 %)	93,2 %	544	23,7
S09	Region Hovedstaden	mellemhøj (20-40 %)	89,1 %	676	23,3
S10	Region Hovedstaden	mellemhøj (20-40 %)	88,4 %	894	23,2
S11	Region Nordjylland	lav (0-20 %)	100 %	293	20,9
S12	Region Midtjylland	lav (0-20 %)	95,7 %	213	21,3
S13	Region Hovedstaden	mellemhøj (20-40 %)	85,3 %	827	22,8
S14	Region Hovedstaden	lav (0-20 %)	94,6 %	508	23,0

Bilag 2

Mailudkast til skolerne

Kære læsevejleder/DSA-vejleder ved X skole (cc skoleleder)

Vi er i Nationalt Videncenter for Læsning i gang med en forskningskortlægning af, hvilke undervisningsindsatser man med fordel kan iværksætte for elever med sprogforståelsesvanskeligheder på 0., 1. og 2. klassetrin.

I den forbindelse skal vi i kontakt med 20 skoler i Danmark, der allerede har stærke initiativer målrettet disse elever. Vi henvender os til jeres skole, fordi det ud fra en analyse af de nationale test i sprogforståelse og tekstforståelse på 4. klassetrin ser ud til, at I lykkes særligt godt med at løfte elever med sprogforståelsesvanskeligheder. I vil derfor:

1. blive ringet op af en faglig konsulent fra Nationalt Videncenter for Læsning, som introducerer jer til undersøgelsen.
2. blive bedt om at gennemføre en elektronisk spørgeskemaundersøgelse.
3. muligvis blive ringet op igen for uddybende forklaringer på jeres indsatser.

Alt sammen for at samle solid og brugbar viden om gode indsatser for elever med sprogforståelsesvanskeligheder.

Med denne mail følger en kort beskrivelse af baggrunden for undersøgelsen. I beskrivelsen kan I læse om målgruppen og indsatsområder for undersøgelsen. Vi vil bede jer læse beskrivelsen igennem og overveje, om jeres skole har indsatser, der matcher målgruppe og indsatsområder.

Endelig vil vi bede jer sende os et telefonnummer på den læse- eller DSA-vejleder, vi må kontakte på jeres skole. Vi vil ringe jer op og introducere til undersøgelsen.

Vi takker på forhånd for jeres deltagelse. Har I uddybende spørgsmål så ring gerne til XXXX.

Med venlig hilsen

Bilag 3

Introduktion til spørgeskema om indsatser for elever med sprogforståelsesvanskeligheder

Baggrund

Børne- og Undervisningsministeriet har iværksat et udviklings- og investeringsprogram, som har til formål at finde løsninger, der kan bidrage til, at folkeskolen i højere grad kan rumme elever med særlige behov. Ministeriet har i den forbindelse valgt at afsætte midler til et initiativ om "Sprogforståelsesvanskeligheder". Initiativet bliver gennemført som en forskningskortlægning af Nationalt Videncenter for Læsning i samarbejde med Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab ved Københavns Universitet. Læs mere herom: <http://www.videnomlaesning.dk/projekter/indsatser-for-elever-med-sprogforstaaelsesvanskeligheder/>

Indsatser for elever med sprogforståelsesvanskeligheder

Konkret består initiativet af to kortlægninger. Dels en forskningskortlægning i form af et systematisk overblik over effektundersøgelser, der indbefatter indsatser målrettet elever med sprogforståelsesvanskeligheder. Dels en praksiskortlægning i form af en spørgeskemaundersøgelse ved 20 skoler, der har til formål at afdække, hvilke indsatser skolerne iværksætter for elever i indskoling, der vurderes at have sprogforståelsesvanskeligheder. På baggrund af spørgeskemaanalysen udvælges op til fem skoler til nærmere casestudier.

Hvorfor kontakter vi jeres skole?

I kan deltage i undersøgelsen, fordi analyser af de nationale test i sprogforståelse og tekstforståelse på 4. klassetrin viser, at jeres skole ser ud til at lykkes særligt godt med at løfte elever med sprogforståelsesvanskeligheder.

Når I har læst denne baggrundsbeskrivelse, vil vi bede jer sende os en mail med et telefonnummer på læse- eller DSA-vejlederen på jeres skole. Derefter vil vi ringe jer op og forklare mere om undersøgelsen.

Vi ønsker, at I deltager, fordi I dermed bidrager til at tilvejebringe viden om, hvordan vi på nationalt plan fremover kan udvikle gode faglige indsatser for elever med sprogforståelsesvanskeligheder.

Inden I får spørgeskemaet

Spørgeskemaet fokuserer på indsatser målrettet elever på 0., 1. og 2. klassetrin med sprogforståelsesvanskeligheder. Vi vil kort beskrive målgruppe og indsatser her for at tjekke med jer, om de indsatser, I har på jeres skole, matcher undersøgelsen.

Målgruppen for undersøgelsen er:

Elever på 0., 1., og 2. klassetrin med sprogforståelsesvanskeligheder. Det kan bl.a. omfatte elever med sproglige indlæringsvanskeligheder, elever med dansk som andetsprog, der vurderes at have behov for sprogstøtte, og elever der i tillæg til deres sprogforståelsesvanskeligheder har fx autisme eller opmærksomhedsforstyrrelser. Nærmere bestemt kan der være tale om:

- Elever hvor en *talepædagog/logopæd* har informeret skolen om, at de har sprogforståelsesvanskeligheder. Det vil typisk være elever, der er placeret blandt de 15 % dårligst præsterende på test af sprogforståelse/delfærdigheder i sprogforståelse.
- Elever der i børnehaveklassen, ifølge Rambølls sprogvurderingsmateriale (eller et tilsvarende sprogvurderingsmateriale), har behov for *en særlig indsats* eller *en fokuseret indsats* inden for området *talesproglige færdigheder* (sprogforståelse, ordforråd, kommunikative strategier). Dvs. at eleverne scorer i gul eller rød kategori i deltestene ordforråd og/eller sprogforståelse.
 - Hvis skolen anvender en anden form for sprogvurderingsmateriale, er der tale om elever, hvor skolen på baggrund af det samlede resultat vurderer, at der er behov for en særlig indsats. Det kan fx være de elever, der er placeret blandt de 15 % dårligst præsterende på en eller flere test af delfærdigheder i sprogforståelse, eller de elever der samlet set vurderes at have det største behov.
- Elever der i 1. og 2. klasse scorer markant under gennemsnittet på test af sprogforståelse eller delfærdigheder i sprogforståelse. Der kan fx være tale om sprogforståelsestesten fra de nationale test i dansk i 2. klasse, der kan gennemføres frivilligt i 1. klasse eller i efteråret 2. klasse.
- Elever med dansk som andetsprog med behov for sprogstøtte i form af DSA-supplerende som en dimension i den almindelige undervisning (undervisningsdifferentiering), på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.
 - Indsatser i form af basisundervisning i dansk som andetsprog, der gives i modtagelsesklasser, på særlige hold eller som individuel undervisning inkluderes *ikke*.

Indsatsniveauer

I kortlægningen skelner vi mellem fire niveauer, når det gælder indsatser målrettet sprogforståelse: *Klasseundervisning, Hold- og gruppeundervisning, Supplerende undervisning, Specialundervisning.*

Klasseundervisning forstås som:

- Undervisningsforløb målrettet hele klasser, hvor undervisningen er differentieret, så den tilgodeser elever med sprogforståelsesvanskeligheder. Såvel instruktioner som opgaveløsninger er tilpasset elevernes sproglige vanskeligheder. Differentieringen kan understøttes af en ekstra støtteperson/lærer/pædagog i klassen.

Hold- og gruppeundervisning forstås som:

- Alle former for undervisningsforløb organiseret som:
 - Midlertidig holddeling af klassen, eller på tværs af klasser på årgangen/på flere årgange i den almene undervisning, eller i den understøttede undervisning. Holddannelsen skal være *baseret på elevernes sprogforståelsesniveau* og kan være i form af ekstra tildelt resurse til klassen (fx tolærerordning/co-teaching), eller som en organiseringsform, hvor dansklærerne på årgangen har fordelt eleverne mellem sig i hold af uens størrelse efter sprogforståelsesniveau.
 - Kortere kursus *målrettet elever med sprogforståelsvanskeligheder*. Det kan være på skolen eller eksternt i form af et kommunalt kursus fx en dag om ugen eller i intensive forløb over nogle uger.

Supplerende undervisning forstås som:

- Hvis undervisningsdifferentiering i klassen eller hold- og gruppedannelse ikke er nok til at opfylde elevens behov for støtte, kan eleven tilbydes *supplerende undervisning eller anden faglig støtte*. Skolens leder kan efter samråd med elevens forældre fravige loftet over den samlede undervisningstid for enkeltelever. Elever, der modtager supplerende undervisning eller anden faglig støtte, har således krav på at modtage de obligatoriske timetal, der er fastsat i folkeskoleloven. De supplerede timer kan fx foregå umiddelbart før skolestart, i SFO-tid/efter skoletid, som intensivt forløb i sidste uge af sommerferien eller lignende. Supplerende undervisning for elever med sprogforståelsvanskeligheder kan fx være et forløb varetaget af en talepædagog/logopæd.

Specialundervisning forstås som:

- Tilbud til elever med massive sproglige indlæringsvanskeligheder. Det kan være som *støtte i den almindelige klasse i mindst 9 ugentlige timer*, eller *i en specialklasse*.

Vi vil meget gerne, at I deltager i undersøgelsen, hvis I har elever i målgruppen og indsatser, der matcher et eller flere af niveauerne beskrevet ovenfor.

Det vil tage ca. en time at udfylde spørgeskemaet. Måske skal I overveje, om læse- eller DSA-vejlederen alene kan udfylde skemaet, eller om I skal være flere om det. I skal vide, at spørgeskemaet kan udfyldes delvist, gemmes og sendes videre, så hvis I vurderer, at I skal være flere om at udfylde skemaet, er det teknisk set ikke et problem.

Kontakt

Proceduren er:

1. I sender en mail retur til os med oplysninger om læse- eller DSA-vejlederens telefonnummer.
2. I bliver ringet op af en faglig konsulent fra Nationalt Videncenter for Læsning, som introducerer jer til undersøgelsen.

3. I gennemfører den elektroniske spørgeskemaundersøgelse.
4. Vi kan muligvis få behov for at ringe jer op igen for uddybende forklaringer på jeres indsatser.

Har I spørgsmål, der skal opklares, så kontakt X på tlf. XX eller mail X.

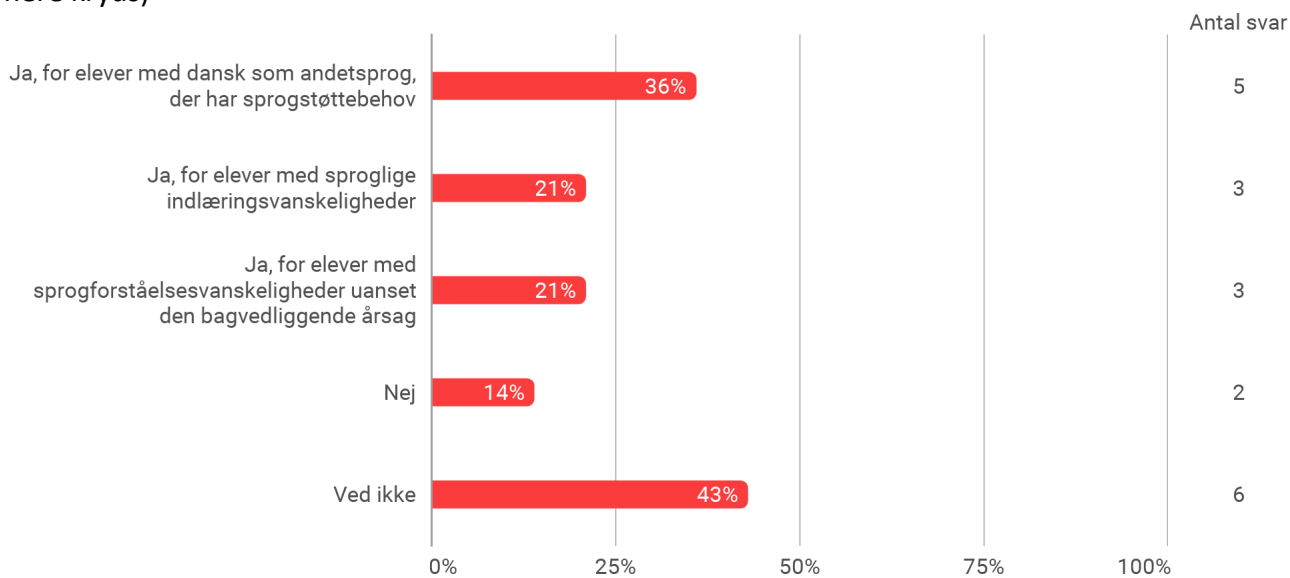
Vi takker jer, fordi I vil deltage.

Med venlig hilsen

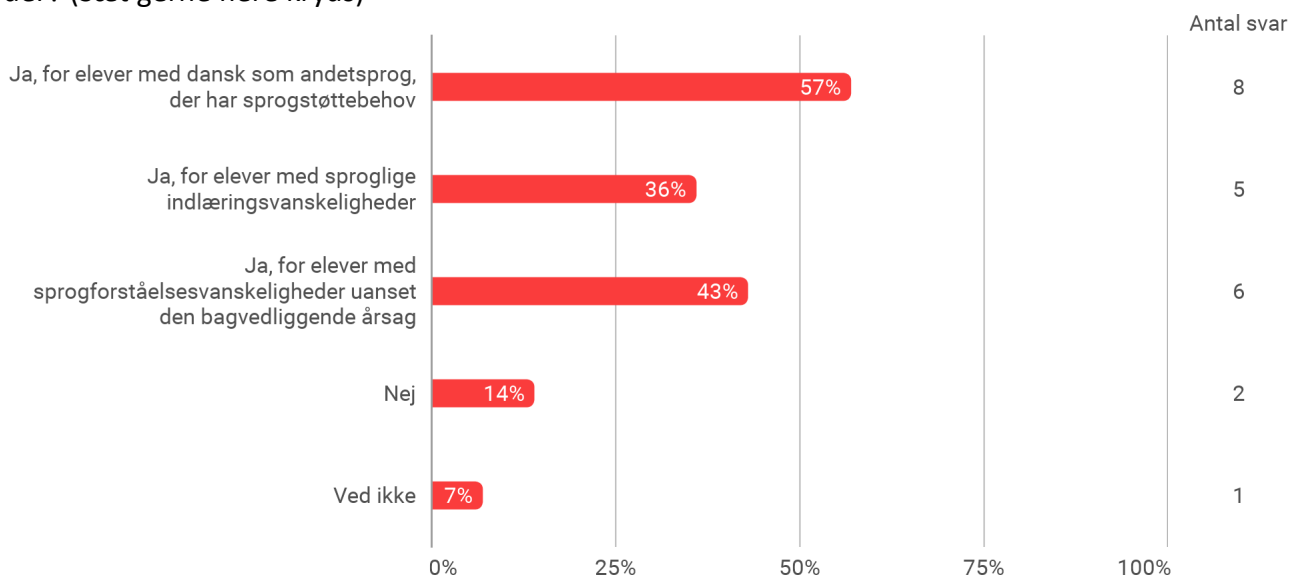

Bilag 4

1. Findes der en kommunal handleplan for elever med sprogforståelsesvanskeligheder? (Sæt gerne flere kryds)

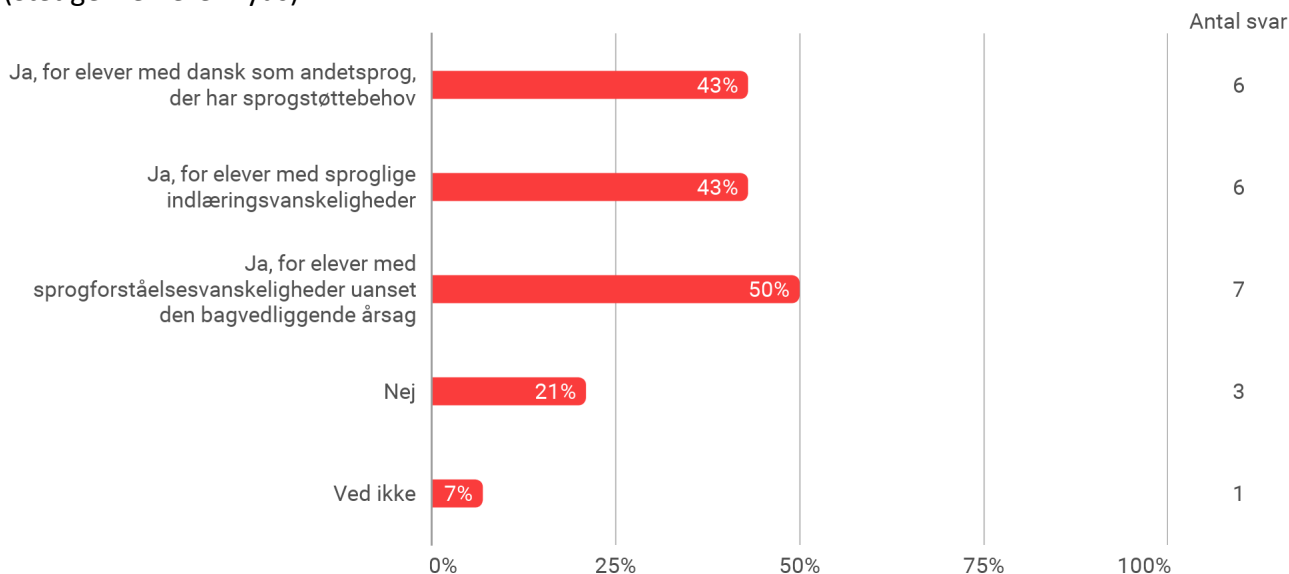

2. Har din skole udarbejdet retningslinjer for arbejdet med elever med sprogforståelsesvanskeligheder? (Sæt gerne flere kryds)

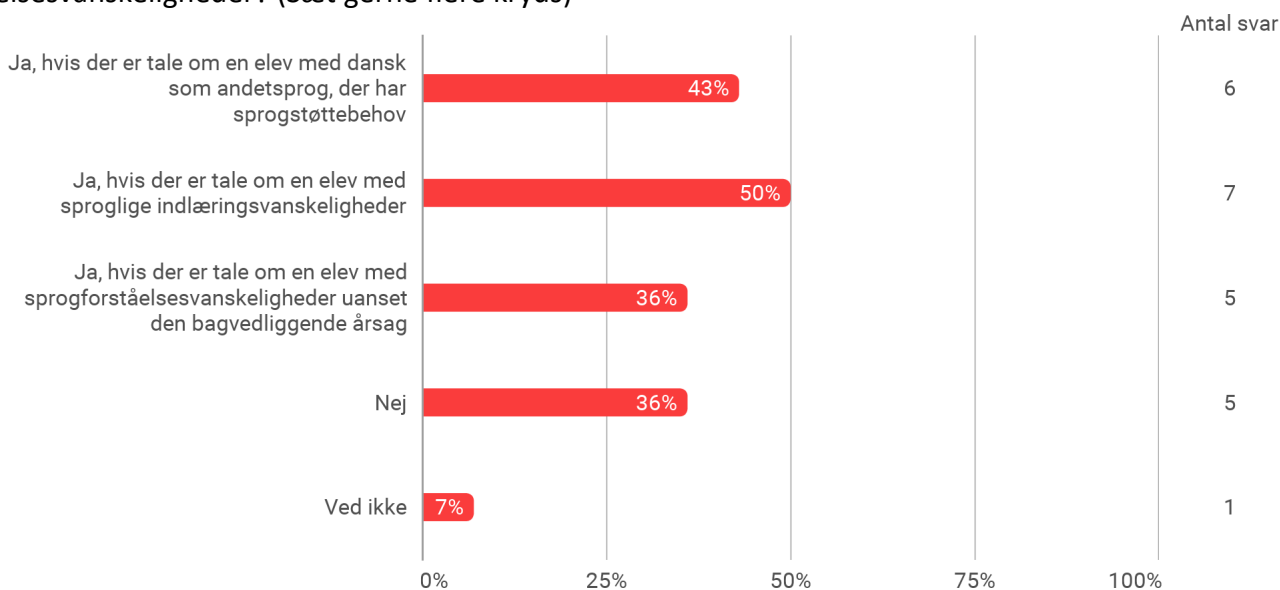

3. Udarbejder din skole individuelle handleplaner for elever med sprogforståelsesvanskeligheder? (Sæt gerne flere kryds)

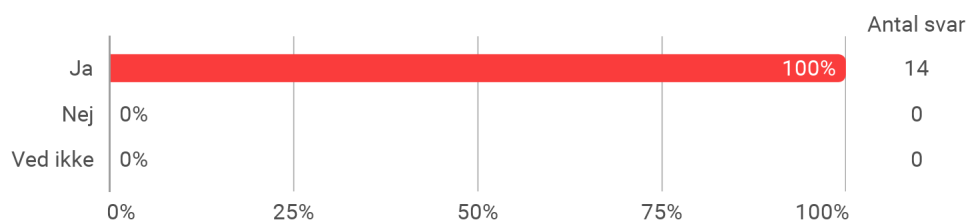

4. Får eleven/forældrene tildelt en fast kontaktperson på skolen på baggrund af elevens sprogforståelsesvanskeligheder? (Sæt gerne flere kryds)

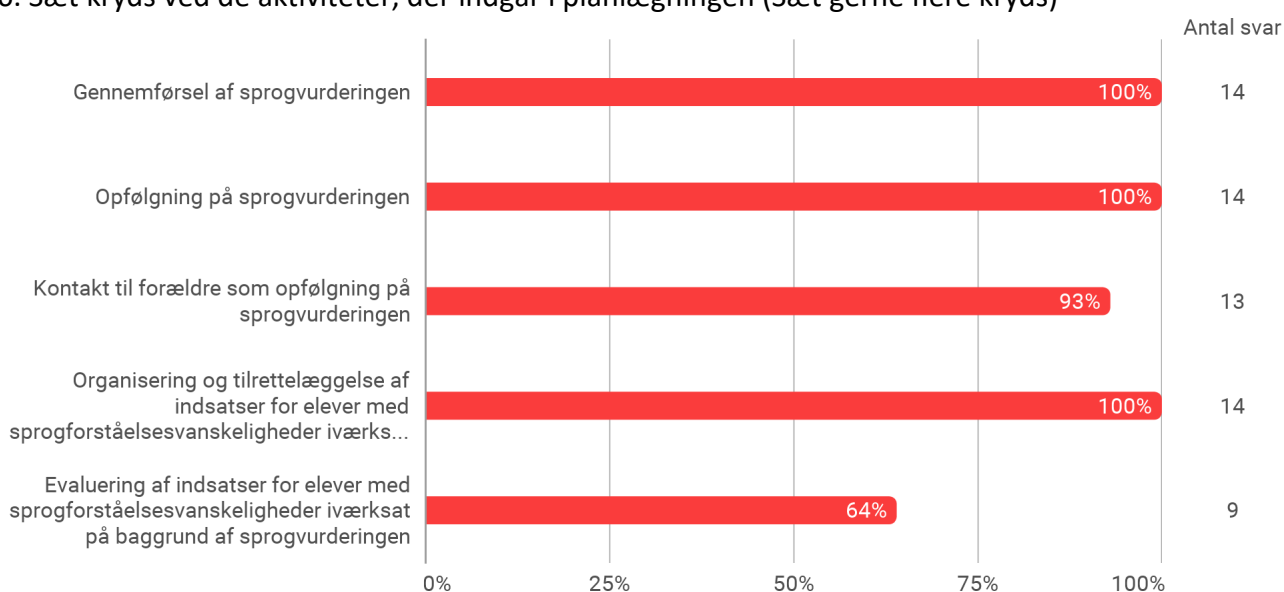

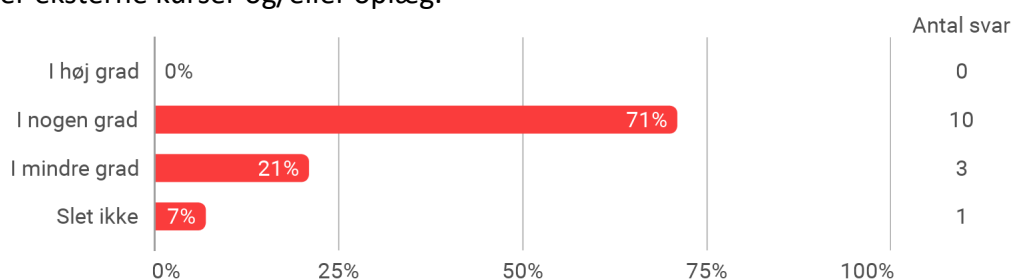
5. Anvender din skole et årshjul eller et lignende værktøj til at planlægge den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse? (Sæt kun et kryds)

6. Sæt kryds ved de aktiviteter, der indgår i planlægningen (Sæt gerne flere kryds)

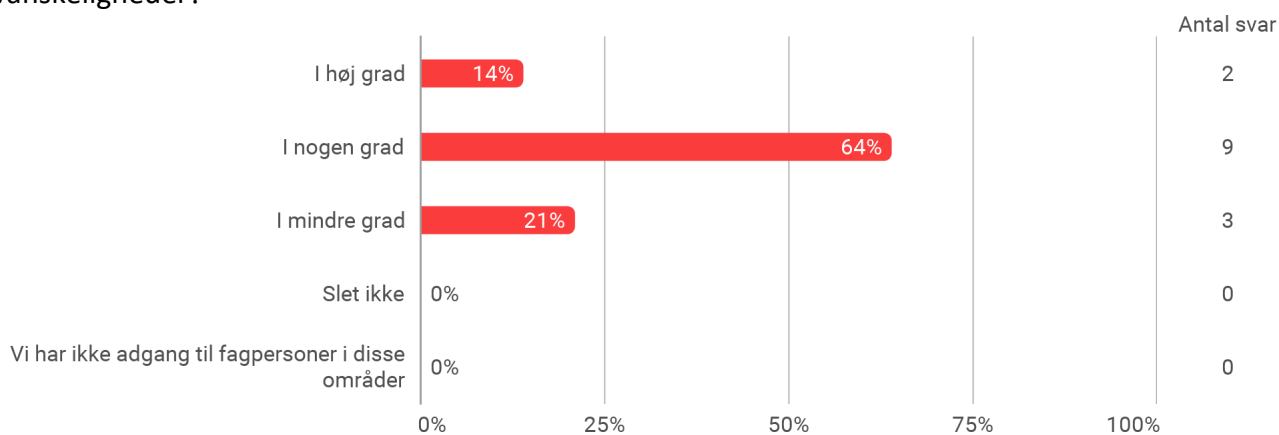

7. I hvor høj grad vurderer du, at din skole afsætter tid og ressourcer af til kompetenceudvikling af faglærere i indskolingen ift. at skulle arbejde med elever med sprogforståelsesvanskeligheder? Det kan fx være lokale eller eksterne kurser og/eller oplæg.

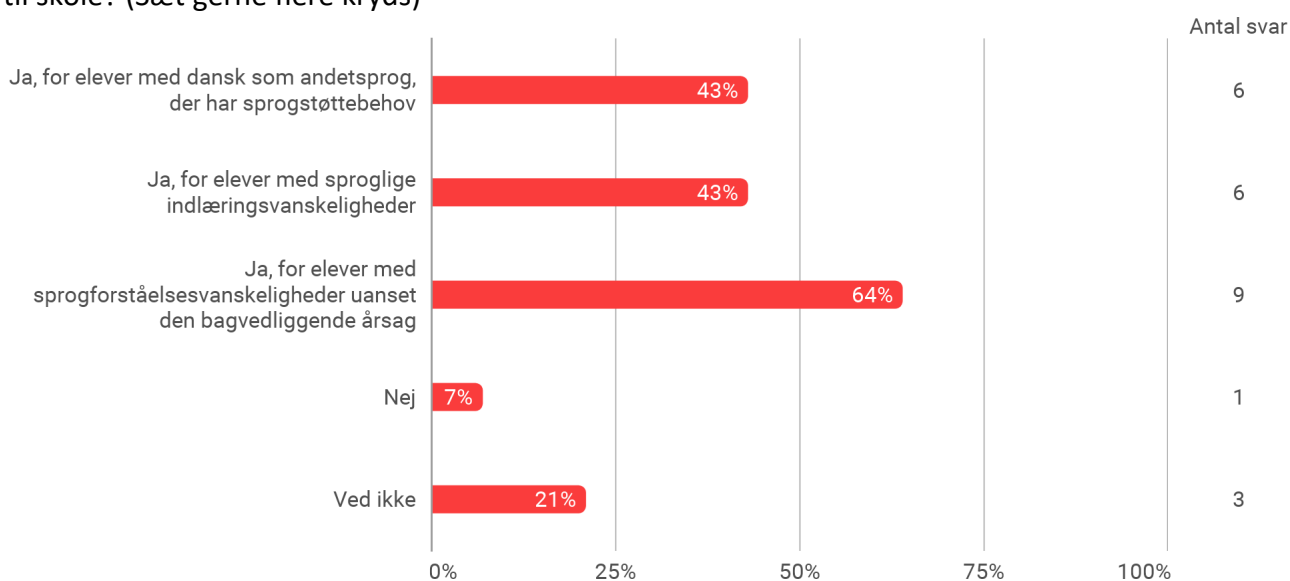

8. I hvor høj grad vurderer du, at din skole afsætter tid og ressourcer af til kompetenceudvikling af læsevejledere og DSA-vejledere i indskolingen ift. at skulle arbejde med elever med sprogforståelsesvanskeligheder?

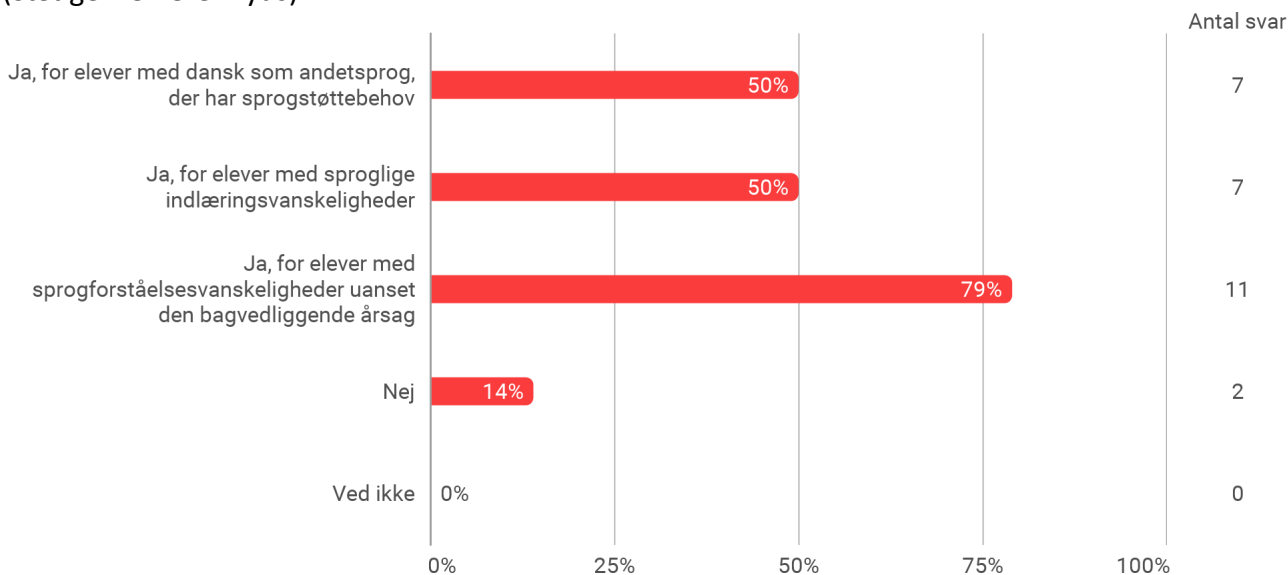

9. Har skolen en fast praksis for overlevering med fokus på sprogforståelsesfærdigheder fra dagtilbud til skole? (Sæt gerne flere kryds)

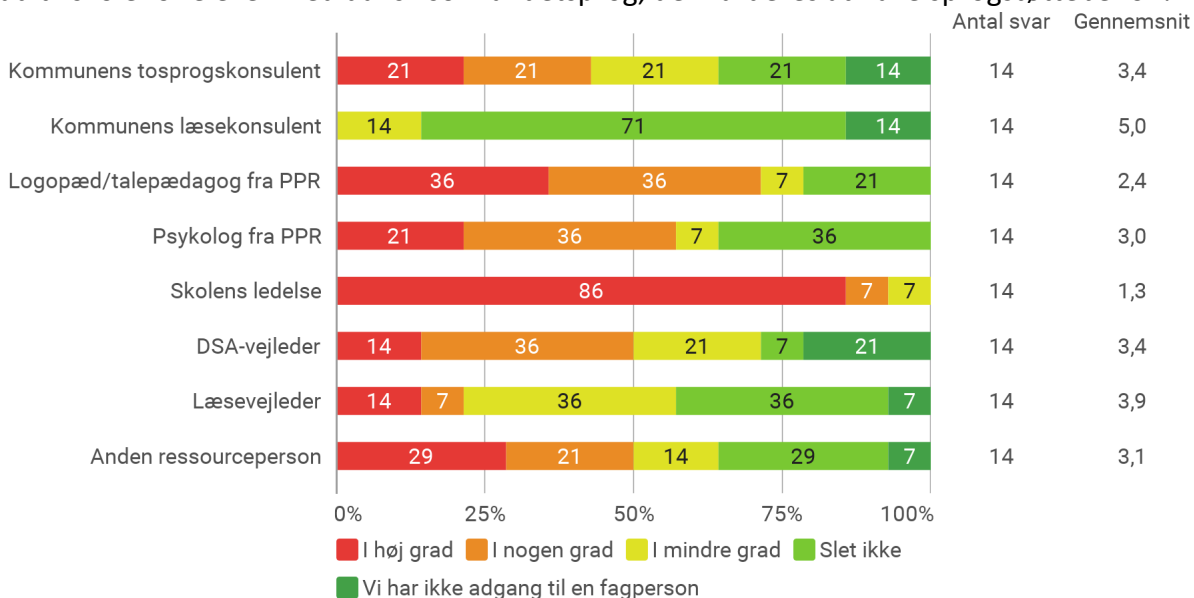

10. Har skolen en fast praksis for overlevering med fokus på sprogforståelsesfærdigheder i overgang, hvor klassen skifter lærere i indskolingen fx mellem 0. og 1. klasse?
(Sæt gerne flere kryds)

11. I hvilken grad er følgende ressourcepersoner involveret i din skoles praksis for overgangen fra dagtilbud til skole for elever med dansk som andetsprog, der vurderes at have sprogstøttebehov?

Bilag 5